

وزارت بهداشت، درمان
و آموزش پزشکی
معاونت توسعه مدیریت و منابع
مرکز بودجه و پایش عملکرد

دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی کرمان

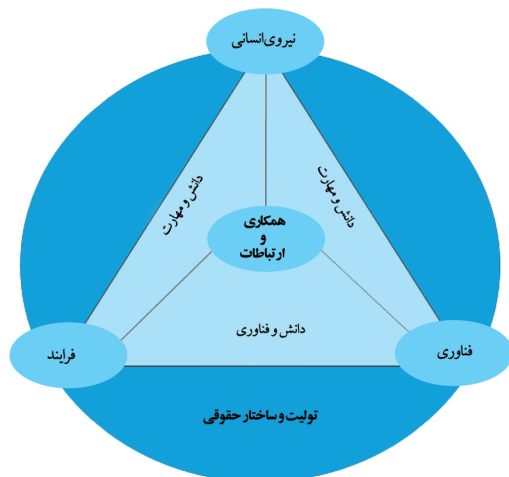
پژوهشگاه
آینده پژوهی در سلامت

چالش‌های استقرار نظام‌های اطلاعات مالی حوزه سلامت

نشریه
آینده
بهبتر
گاهنامه علم‌آموزش

مهر ماه ۱۳۹۴

Institute for Futures Studies in Health

بر اساس شکل، تولیت و ساختار حقوقی به عنوان زیربنایی برای سایر عوامل در نظر گرفته شده است که نشان‌دهنده اهمیت ویژه این عامل در ایجاد نظام‌های اطلاعات مالی حوزه سلامت است. مؤلفه تصمیم‌گیری و ارتباطات در مرکز این مدل قرار گرفته است زیرا حاکمیت از طریق ارتباطات اعمال قدرت کرده و بر سایر عوامل تأثیر می‌گذارد. از دیگر ویژگی‌های مدل ارائه شده وجود ابعاد دانش و مهارت و دانش و فناوری در این مدل است چرا که برای ایجاد هر نظام اطلاعاتی ابتدا باید شناختی کامل و مؤثر در دسترس باشد تا بتوان ابعاد گوناگون سیستم را شناخته و مورد بررسی قرارداد. مؤلفه دانش به جهت این که معرف نظام اطلاعاتی است و مزایا و راه و روش دستیابی به آن را بیان می‌کند مورد توجه قرار گرفته است. به طور کلی می‌توان بیان کرد که برای استقرار یک نظام نوین اطلاعاتی ابتدا باید در مدیران ارشد درک و تعهد ایجاد کرد و سپس از طریق ایجاد ارتباطات به هماهنگی ابعاد نیروی انسانی، فرایند، فناوری و دانش پرداخت.

اهم چالش‌ها

از جمله چالش‌های استقرار نظام‌های اطلاعات مالی حوزه سلامت عبارتند از: تولیت و حاکمیت، نیروی انسانی، تأمین مالی، تسهیلات، فرایند، گزارش‌های تولید شده و ارزیابی، تداوم و پویایی. در این میان مشخص نبودن تولیت و ساختار حقوقی از مهم‌ترین چالش‌های استقرار نظام‌های اطلاعاتی است، چرا که مشخص نبودن تولیت و وجود مراکز تصمیم‌گیری متعدد، مجریان استقرار نظام‌های اطلاعاتی در سازمان‌های مختلف را دچار سردرگمی کرده و روند پیاده‌سازی و هماهنگ‌سازی نظام‌های پراکنده اطلاعات را با مشکل روبه‌رو خواهد کرد.

اهمیت و ضرورت موضوع

نظام‌های سلامت، سیستم‌هایی پویا و زنده هستند که مستلزم برخورداری از یک نظام اطلاعاتی کارآمد هستند. چرا که وجود یک نظام اطلاعاتی کارآمد منجر به افزایش کارایی و اثربخشی در به کارگیری منابع محدود بخش سلامت می‌شوند. استقرار این نظام‌های اطلاعاتی، شواهد لازم برای تصمیم‌گیری منطقی در تمامی سطوح نظام سلامت را فراهم می‌نمایند؛ زیرا داشتن اطلاعات با کیفیت، قابل اتکا، به هنگام و معتبر از مؤلفه‌های اساسی هر نظام سلامت محسوب شده و منجر به حکمرانی و رهبری خوب از طریق بهبود تصمیم‌گیری‌ها می‌شود؛ بنابراین در راستای بهبود کارکردهای نظام سلامت، تعیین تولیت واحد برای نظام‌های اطلاعاتی و ایجاد زبان مشترک به منظور هماهنگی و به کارگیری شواهد در تصمیم‌گیری‌ها امری ضروری است.

مدل مفهومی

مدیران و سیاست‌گذاران حوزه سلامت برای دستیابی به اهداف خود به اطلاعات نیاز دارند؛ چرا که منبع تمام فعالیت‌های مدیران و سیاست‌گذاران، اطلاعات جامع، مرتبط و به هنگام است. حضور سازمان‌های متعدد در این امر سبب می‌گردد که گزارش‌ها و اطلاعات مورد نیاز برای تصمیم‌گیری از سازمان‌های مختلف، در زمان‌های متفاوت و همچنین با زبان‌ها و نرم‌افزارهای متفاوت در اختیار مدیران قرار بگیرد، همچنین وجود مراجع تصمیم‌گیری متفاوت با نیازهای اطلاعاتی و ساختارهای حقوقی متفاوت در هر سازمان و نیز شیوه‌های مختلف پرداخت و تخصیص منابع با محل‌های گوناگون تأمین مالی بر پیچیدگی نظام تأمین مالی خواهد افزود؛ بنابراین نبود یک سیستم اطلاعات سلامت مشترک میان همه سازمان‌های دخیل در امر سلامت سبب کاهش شفافیت سیستم می‌گردد و نظام سلامت را با گستره‌ی وسیعی از مشکلات پیچیده مالی مواجه می‌سازد. شش مؤلفه کلیدی در هماهنگ‌سازی برای ایجاد یک نظام اطلاعات مالی جامع حوزه سلامت باید مدنظر قرار گیرند: تولیت و ساختار حقوقی، همکاری و ارتباطات، نیروی انسانی، فرایند، فناوری و دانش.

■ بیمه‌ها

■ مرکز آمار ایران

■ پژوهشکده‌ها و مؤسسات تحقیقاتی

■ نماینده‌ای از کمیسیون بهداشت و درمان مجلس

یکی از مهم‌ترین موانع موجود در این زمینه، نبود دانش و مهارت کافی برای استقرار و بهره‌گیری از نظام‌های نوین اطلاعات مالی است. تدوین نقشه راه و برنامه راهبردی حوزه مالی شامل اقدامات ذیل برای رفع این مانع پیشنهاد گردید.

■ تدوین دستورالعمل‌ها/فرم‌ها و دیگر مستندات مورد نیاز

■ استانداردهای کدهای مالی و فرایندهای کاری

■ استانداردهای سخت‌افزارها و نرم‌افزارها

■ آموزش نیروی انسانی

■ تنظیم ارتباطات بین سازمانی

■ تعریف گزارش‌ها و نیازهای اطلاعاتی مسئولین

کمبود نیروی انسانی توانمند برای به کارگیری صحیح این فرایندها و فناوری‌های موجود سبب می‌گردد که استقرار سیستم‌های نوین اطلاعات مالی با مشکل روبه‌رو گردد بنابراین:

■ تدوین نقشه راه و برنامه راهبردی سیستم‌های اطلاعات مالی سلامت و اصلاح آن‌ها برای ایفای نقش حاکمیتی، افزایش شفافیت و پاسخگویی و کاهش پیچیدگی

■ ایجاد گروه مشاوره تخصصی در سطوح مختلف ملی و استانی با هدف افزایش آگاهی مدیران

■ برگزاری دوره‌های آموزشی منظم

در جهت توانمندسازی نیروی انسانی موجود پیشنهاد شد.

به‌طور کلی مرکز و محور اصلی استقرار یک نظام اطلاعات مالی همکاری و ارتباطات است و در راستای استقرار یک نظام اطلاعاتی پس از تولید و ساختار و حقوقی، هماهنگی عاملی اساسی در به کارگیری مؤلفه‌های نیروی انسانی، فرایند و فناوری بوده که با استفاده از دانش و مهارت موجود استقرار و پیاده‌سازی نظام‌های اطلاعاتی را محقق می‌سازد.

مرجع:

مهرالحسنی، م.ح.، درودی، م.، لشکری، م.، چالش‌های استقرار حساب‌های استانی سلامت: مطالعه موردی استان کرمان. مجله مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۴؛ دوره ۱۲، شماره ۴: صص ۵۱۹-۵۳۰.

از دیگر مشکلات موجود بر سر راه پیاده‌سازی این نظام‌های اطلاعاتی مشکلات مربوط به تصمیم‌گیری و ارتباطات است که در جهت رفع این مشکلات مدیران سازمان‌ها قادرند نقش برجسته‌ای ایفا کنند. ولی متأسفانه اکثر مدیران ارشد سازمان‌ها از اهمیت و مزایای نظام‌های نوین اطلاعات مالی و نقش این نظام‌ها در تصمیم‌گیری آگاهی ندارند.

پایین بودن سطح دانش و مهارت نیروی انسانی در سطوح مختلف تولید، تحلیل و به کارگیری اطلاعات از دیگر مشکلات پیش روی ایجاد هماهنگی و یکپارچه‌سازی نظام اطلاعات مالی است؛ و نیز کمبود نیروی انسانی توانمند نیز از چالش‌های پیش روی استقرار نظام‌های اطلاعاتی است. کمبود تخصص و عدم درک شفاف نیروی انسانی از فرآیند، باعث عدم بهره‌برداری از مزایای مورد انتظار از نظام‌های اطلاعاتی نوین خواهد شد.

چالش اساسی دیگری که در راستای حرکت به سوی پیاده‌سازی سیستم‌های نوین اطلاعاتی به چشم می‌خورد، چالش فرایندی است. همان‌طور که قبلاً ذکر گردید عدم درک و شناخت کافی نیروی انسانی از اهداف و فرایندها سبب عدم استفاده بهینه از نظام‌های نوین اطلاعات مالی می‌گردد. ملاحظه می‌گردد که ضعف در بومی‌سازی استانداردها و مفاهیم نظام‌های اطلاعات مالی اجرای این فرایند را با مشکل روبه‌رو کرده است.

یکی از الزامات اجرای هر تغییری به کارگیری فناوری‌های مناسب است. در نتیجه اجرای موفق نظام‌های اطلاعات مالی به استراتژی اجرایی و بستر سیاسی، قانونی مطلوب نیازمند است که با هماهنگی و یکپارچه‌سازی سیستم نرم‌افزاری منجر به تحلیل داده‌ها و بازیابی اطلاعات مالی در بخش سلامت گردد. در این راستا ایجاد الزام قانونی و استانداردهای در راستای دسترسی بانک‌های اطلاعاتی بین همه سازمان‌ها ضروری است.

راهکارها

یکی از مهم‌ترین چالش‌های استقرار سیستم‌های نوین اطلاعات مالی مشخص نبودن تولید و ساختار حقوقی این سیستم‌ها است. در راستای رفع این مانع، تشکیل کمیسیون تخصصی مالی و اقتصادی حوزه سلامت، زیرمجموعه شورای سیاست‌گذاری جهت ارائه گزارش‌های لازم به شورای عالی سلامت و امنیت غذایی پیشنهاد گردید. اعضای کمیسیون مذکور عبارتند از:

■ وزارت رفاه

■ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

■ وزارت اقتصاد و دارایی

